

NOTA DE FUNDAMENTARE

la proiectul de Lege pentru modificarea unor acte normative (sporirea garanțiilor procedurale pentru persoanele urmărite penal)

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ

Proiectul de Lege pentru modificarea unor acte normative (*sporirea garanțiilor procedurale pentru persoanele urmărite penal*) este elaborat de Ministerul Justiției.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ

2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ

Proiectul de lege a fost elaborat în scopul implementării condiționalităților din Programul național de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2025-2029, în contextul alinierii legislației Republicii Moldova la acquis-ul Uniunii Europene.

Scopul proiectului rezidă în transpunerea următoarelor acte juridice ale Uniunii Europene în legislația națională:

- Directiva 2010/64/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 octombrie 2010 privind dreptul la interpretare și traducere în cadrul procedurilor penale (32010L0064);

- Directiva 2012/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2012 privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale (32012L0013);

- Directiva 2013/48/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2013 privind dreptul de a avea acces la un avocat în cadrul procedurilor penale și al procedurilor privind mandatul european de arestare, precum și dreptul ca o persoană terță să fie informată în urma privării de libertate și dreptul de a comunica cu persoane terțe și cu autorități consulare în timpul privării de libertate (32013L0048);

- Directiva (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale (32016L0343);

- Directiva (UE) 2016/800 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2016 privind garanțiile procedurale pentru copii care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale (32016L0800);

- Directiva (UE) 2016/1919 a Parlamentului European și a Consiliului din 26 octombrie 2016 privind asistența juridică gratuită pentru persoanele suspectate și persoanele acuzate în cadrul procedurilor penale și pentru persoanele căutate în cadrul procedurilor privind mandatul european de arestare (32016L1919).

Prin intermediul prezentului proiect de lege se vor executa următoarele acțiuni:

- Acțiunea 12.1. din Foaia de parcurs privind „Statul de drept”, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 275/2025, Capitolul 23 „Justiție și drepturile fundamentale”, subcapitolul III. Drepturile fundamentale;

- Acțiunea 16 din Capitolul 23 „Sistem judiciar și drepturi fundamentale”, Clusterul I. Valori fundamentale din Programul național de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2025-2029, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 306/2025;

2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative

Prezentul proiect de lege este elaborat în contextul angajamentelor asumate de Republica Moldova în procesul de aderare la Uniunea Europeană, vizând transpunerea parțială a Directivei 2010/64/UE, 2012/13/UE, 2013/48/UE, (UE) 2016/343, (UE) 2016/800 și (UE) 2016/1919. Analiza de impact și exercițiul de comparare cu acquis-ul european au scos în evidență anumite deficiențe, care pot fi structurate:

Dreptul la interpretare și traducere (Directiva 2010/64/UE): Cadrul actual nu garantează suficient calitatea interpretării, lipsind mecanismele de verificare a înțelegerii efective a cauzei de către persoana suspectă sau acuzată. Totodată, nu este reglementată explicit confidențialitatea comunicării dintre avocat și client în prezența interpretului, fapt ce poate vicia dreptul la apărare. De asemenea, lipsește posibilitatea utilizării tehnologiilor moderne (videoconferința) pentru asigurarea asistenței lingvistice rapide.

Dreptul la informare (Directiva 2012/13/UE): Sistemul actual de informare a persoanelor reținute este unul formal. Deși există obligativitatea informării scrise despre drepturile și obligațiile persoanei, nu există o uniformizare a „Scrisori de drepturi” (Letter of Rights) pe care persoana să o poată păstra asupra sa. Mai mult, accesul la materialele cauzei care fundamentează direct reținerea este adesea insuficient reglementat, împiedicând contestarea eficientă a legalității privării de libertate.

Accesul la un avocat și notificarea terților (Directiva 2013/48/UE): Se atestă o protecție fragmentară în cazul acțiunilor de recunoaștere a persoanei sau reconstituire a faptei, unde prezența avocatului nu este întotdeauna garantată explicit. De asemenea, dreptul de a notifica o a treia persoană sau autoritățile consulare despre reținere necesită o precizare procedurală mai clară în procesul-verbal.

Prezumția de nevinovăție și prezența la proces (Directiva 2016/343/UE): O problemă acută o reprezintă prezentarea persoanelor sub măsuri de constrângere fizică (cătușe) în fața publicului sau a instanței, fără o justificare strictă de securitate, fapt ce prejudiciază grav percepția publică asupra nevinovăției. Totodată, declarațiile publice ale autorităților cu privire la vinovăția persoanei înainte de o sentință definitivă nu sunt sancționate adecvat.

Garanții pentru copii (Directiva 2016/800/UE): Legislația națională nu asigură o evaluare individuală multidisciplinară (psihosocială) obligatorie înainte de audierea minorului, pentru a adapta procedura la gradul său de maturitate. Există, de asemenea, o lacună privind protecția „tinerilor adulți” (18-21 ani) care au început procesul ca minori, aceștia pierzând brusc garanțiile specifice la împlinirea vârstei de 18 ani.

Asistența juridică gratuită (Directiva 2016/1919/UE): Lipsește un sistem consolidat de colectare a datelor statistice trienale privind cererile de asistență juridică acceptate sau respinse, fapt ce împiedică raportarea către Comisia Europeană și evaluarea impactului social al acestor servicii.

Intervenția afectează direct subiecții implicați în procedurile penale (bănuțiți, învinuiți, inculpați, în special minori și persoane vulnerabile), avocații, procurorii și judecătorii. Cauza principală a problemelor rezidă în caracterul perimat al unor norme procesuale care nu reflectă evoluția jurisprudenței CEDO și a standardelor UE.

Prin acest proiect, se propune eliminarea barierelor procedurale și instituirea unui mecanism de protecție centrat pe persoană, asigurând un echilibru între eficiența urmăririi penale și respectarea demnității umane.

Având în vedere cele descrise mai sus se impune necesitatea de a opera modificări la Codul de procedură penală, Codul de executare, Codul contravențional, Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat, Legea nr. 264/2008 cu privire la statutul, autorizarea

și organizarea activității de interpret și traducător în sectorul justiției și Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Dreptul la interpretare și traducere (*Directiva 2010/64/UE*)

Cadrul normativ actual reglementat de Codul de procedură penală (art. 16, art. 85, art. 86 și art. 102) consacră principiul limbii în care se desfășoară procesul penal și dreptul la interpret, însă aplicarea practică a acestuia este adesea una formală. Realitatea procesuală relevă o abordare pasivă în verificarea competențelor lingvistice ale persoanei, legislația actuală neimpunând organului judiciar o obligație expresă de a verifica activ dacă bănuitul, învinuitul, inculpatul înțelege suficient limba procesului.

În prezent, legislația nu stabilește un standard de calitate a interpretării și nu oferă persoanei asistate un mecanism procedural eficient pentru a contesta calitatea traducerii sau a interpretării, fapt ce poate afecta caracterul echitabil al procedurii. De asemenea, o altă lacună vizează protecția confidențialității comunicării dintre bănuit, învinuit, inculpat și apărătorul său în prezența interpretului, precum și lipsa unor reglementări detaliate privind traducerea documentelor esențiale.

Pentru a asigura conformitatea cu *Directiva 2010/64/UE*, proiectul introduce obligația organului de urmărire penală și a instanței de a verifica prin orice mijloace nivelul de cunoaștere a limbii. Elementul de noutate constă în instituirea dreptului de a reclama calitatea insuficientă a interpretării și obligația subsecventă a autorităților de a verifica aceste aspecte și, la nevoie, de a înlocui interpretul și de a reface actele procedurale. Totodată, se reglementează dreptul la traducerea scrisă a actelor procedurale fundamentale pentru înțelegerea cauzei (art. 243¹), asigurând astfel exercitarea deplină a dreptului la apărare.

Dreptul la informare (*Directiva 2012/13/UE*)

Deși Codul de procedură penală (art. 64 și art. 66) enumeră drepturile bănuitului, învinuitului și inculpatului procesul de informare rămâne unul preponderent declarativ, fără a garanta că persoana reținută reține și înțelege informația oferită în momente de vulnerabilitate psihologică. Legislația actuală nu prevede obligația înmânării unei informări scrise (Scrisoarea drepturilor) pe care persoana să o poată păstra asupra sa pentru consultare ulterioară.

O deficiență a cadrului normativ actual vizează lipsa informațiilor clare despre durata maximă a reținerii până la prezentarea în fața unui judecător și accesul limitat la materialele cauzei care fundamentează reținerea, ceea ce face dificilă contestarea legalității privării de libertate în condițiile art. 313. În cazul minorilor, informarea actuală nu ține cont de gradul de maturitate și nu acoperă drepturile specifice acestora pe durata detenției, cum ar fi accesul la educație sau asistență psihologică.

Proiectul propune ajustarea art. 64 și art. 66 prin obligativitatea informării scrise, imediat după reținere, despre durata maximă a acesteia și dreptul de a contesta legalitatea măsurii. Se introduce „Scrisoarea drepturilor” ca instrument obligatoriu, ce va fi înmănat în limba română sau într-o limbă înțeleasă de persoană, conținând inclusiv informații despre accesul la asistență medicală și dreptul de a contacta familia. De asemenea, se reglementează dreptul la accesul efectiv la materialele cauzei care au servit drept temei direct pentru reținere, asigurând astfel respectarea standardului de „egalitate a armelor” impus de *Directiva 2012/13/UE*.

Accesul la un avocat și notificarea terților (Directiva 2013/48/UE)

Redacția actuală a Codului de procedură penală (art. 64, art. 66, art. 71 și art. 104) reglementează dreptul la apărare și procedura renunțării la acesta. Totodată, realitatea procesuală relevă o abordare pasivă a organelor de urmărire penală în ceea ce privește garantarea caracterului informat asupra renunțării la asistența juridică, condiție solicitată prin standardul de protecție prevăzut de *Directiva 2013/48/UE*. În prezent, legislația procesual-penală nu reglementează obligația informării despre riscurile procesuale pe care le implică renunțarea la avocat, nu stabilește mecanismul de reinformare periodică asupra posibilității revenirii la asistența din partea unui apărător, precum și nu reglementează cerința documentării circumstanțelor renunțării. Absența unei proceduri de documentare a circumstanțelor renunțării creează riscul ca probele esențiale să fie declarate inadmisibile sau lovite de nulitate absolută.

Un alt aspect pentru implementarea deplină a standardelor minime ale Uniunii Europene stabilite prin *Directiva 2013/48/UE* impune ajustarea legislației procesual-penale prin specificarea participării apărătorului în cadrul procedurii de colectare a probelor, cel puțin la confruntări, recunoaștere a persoanei și reconstituirea faptei.

O vulnerabilitate a cadrului normativ actual vizează procedura de reținere a minorilor în cauzele contravenționale (art. 433 Cod contravențional). Spre deosebire de procedura penală, unde garanțiile sunt mai rigurose structurate, Codul contravențional nu instituie o obligație directă și imediată de notificare în sarcina agentului constatator, lăsând loc pentru interpretări ce pot aduce atingere interesului superior al copilului.

Asistența juridică gratuită (Directiva 2016/1919/UE)

Sistemul de asistență juridică garantată de stat în Republica Moldova este reglementat în principal de Legea nr. 198/2007 și Codul de procedură penală, și prezintă progrese semnificative în instituționalizarea asistenței juridice. Cu toate acestea, analiza gradului de conformitate cu *Directiva (UE) 2016/1919* relevă lacune de ordin structural și procedural ce afectează caracterul efectiv al dreptului la apărare și monitorizarea acestuia.

Articolul 24 din Legea nr. 198/2007 prevede că refuzul trebuie să fie „motivată”. În limbaj juridic administrativ, un act motivat care poate fi contestat în instanță (conform Codului administrativ) este, prin definiție, un act scris. Totuși, *Directiva 2016/1919/UE* cere ca acest lucru să fie explicit pentru a nu lăsa loc de interpretări (de exemplu, un refuz verbal comunicat în ședință). Prin urmare, intervenția legislativă prin completarea Legii nr. 198/2007 cu mecanisme de documentare a refuzului devine imperativă. Această armonizare nu reprezintă doar o cerință tehnică de aderare, ci un pas esențial spre un sistem de justiție penală în care protecția drepturilor persoanei suspectate sau acuzate este măsurabilă, transparentă și rezistentă la abuzuri procedurale.

Sistemul național de asistență juridică garantată de stat, deși funcțional prin prisma Legii nr. 198/2007, prezintă lacune în ceea ce privește mecanismele de monitorizare și raportare cerute de standardele Uniunii Europene. În prezent, legislația națională nu prevede obligativitatea colectării și centralizării datelor statistice specifice privind cererile de asistență juridică gratuită depuse în cauzele penale, precum și a ratei de admitere sau respingere a acestora. Această absență a datelor face imposibilă o evaluare obiectivă a eficienței sistemului și raportarea trienală către Comisia Europeană, conform cerințelor *Directivei 2016/1919/UE*.

Inexistența unui cadru normativ care să oblige la monitorizarea și defalcarea datelor pe categorii specifice, cum ar fi numărul de refuzuri raportat la motivele respingerii, costurile medii per cauză pentru persoanele vulnerabile sau incidența asistenței juridice în procedurile transfrontaliere (mandatul european de arestare), face imposibilă evaluarea impactului real al

politicilor de asistență juridică. Această lipsă de transparență statistică vulnerabilizează capacitatea statului de a asigura calitatea apărării și de a furniza Comisiei Europene date comparabile, necesare în procesul de monitorizare a punerii în aplicare a acquis-ului UE.

Prezumția de nevinovăție și dreptul de a fi prezent la proces (Directiva 2016/343/UE)

O altă dimensiune fundamentală a prezentei intervenții vizează consolidarea prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces, prin transpunerea *Directivei (UE) 2016/343*. Deși Constituția Republicii Moldova (art. 21) și Codul de procedură penală (art. 8) consacră principiul prezumției de nevinovăție, analiza de impact a scos în evidență lacune în reglementarea aspectelor ce țin de manifestările exterioare ale acestui principiu, în special în ceea ce privește referirile publice la vinovăție și consecințele procesuale ale tăcerii. Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare instituie obligația autorităților publice de a se abține de la comentarii ce sugerează vinovăția unei persoane (art. 12), însă această normă are un caracter preponderent declarativ din cauza absenței unor remedii procesuale specifice. Deficiența majoră constă în faptul că mecanismele de restabilire a drepturilor, precum rectificarea sau dezmințirea, sunt limitate strict la cauzele de defăimare, lăsând persoana lezată prin declarații publice de vinovăție fără o cale de atac eficientă pentru restabilirea reputației în contextul prezumției de nevinovăție. Astfel, completarea Legii nr. 64/2010 cu un mecanism de reparație specific devine necesară pentru a asigura conformitatea cu standardul minim de protecție impus de art. 4 din *Directiva (UE) 2016/343*.

Simultan, legislația procesual-penală actuală nu reglementează cu suficientă claritate interdicția de a utiliza exercitarea dreptului la tăcere ca probă a vinovăției. Deși dreptul de a nu mărturisi împotriva sa este garantat, absența unei interdicții explicite privind utilizarea tăcerii împotriva persoanei suspectate sau acuzate (art. 7 alin. (5) din *Directiva (UE) 2016/343*) creează spațiu pentru interpretări judiciare nefavorabile. Intervenția legislativă propusă prin completarea art. 103 CPP și art. 377 din Codul contravențional vizează eliminarea acestui risc, asigurând că tăcerea rămâne un instrument neutru de apărare și nu o dovadă implicită a săvârșirii faptei.

Absența unei interdicții exprese privind prezentarea bănuiților sau inculpaților într-o manieră care să sugereze vinovăția acestora (utilizarea nejustificată a cătușelor, a cuștilor de sticlă sau a altor măsuri de constrângere fizică în sala de judecată sau în spațiul public), aspecte impuse de art. 5 din *Directiva (UE) 2016/343*, necesită intervenții (art.11) pentru a garanta că persoanele nu sunt prezentate ca și cum ar fi vinovate, în fața instanței sau în mod public, prin utilizarea unor măsuri de constrângere fizică. Evident că *Directiva (UE) 2016/343* prevede și unele excepții, cum ar fi riscul real de securitate sau de evadare.

Garanții procedurale pentru copiii bănuiți sau acuzați (Directiva 2016/800/UE)

Cadrul normativ actual care reglementează cauzele cu implicarea minorilor (Cap. I, Titlul II, Partea Specială a CPP) pune accent pe asistența obligatorie a apărătorului și a pedagogului, însă eșuează în a oferi o abordare multidisciplinară a nevoilor copilului. O lacună vizează absența unei evaluări individuale detaliate (psihosociale), care să analizeze nu doar starea psihică, ci și gradul de maturitate, contextul familial și vulnerabilitățile specifice ale minorului înainte de audiere sau de aplicarea unor măsuri preventive. În prezent, evaluările sunt adesea limitate la expertize psihiatrice clasice, care nu acoperă necesitățile de protecție și educație solicitate de *Directiva 2016/800/UE*.

Referatul presentințial este pilonul pe care se sprijină alegerea măsurii educative (art. 475 CPP). Redacția actuală a art. 475 CPP reglementează întocmirea referatului presentințial ca pe un

act procesual singular, fără a prevedea obligativitatea actualizării acestuia în funcție de evoluția minorului sau de schimbarea circumstanțelor de viață pe parcursul procesului. Având în vedere durata procedurilor penale și ritmul accelerat de dezvoltare specific vârstei, utilizarea unor informații perimate referitoare la gradul de dezvoltare intelectuală sau condițiile de educație creează riscul aplicării unor măsuri judiciare inadaptate realității curente. Lipsa unui mecanism de reevaluare periodică, din oficiu sau la cerere, constituie o lacună ce afectează calitatea asistenței acordate minorului și relevanța deciziilor judiciare.

Directiva (UE) 2016/800 prevede obligația organului de urmărire penală să verifice, în prealabil, starea psihică a minorului vizavi de capacitatea acestuia de a participa la acțiuni procesuale, reglementare lipsă în legislația procesual-penală națională (art. 479 CPP). Această lacună normativă creează riscul ca audierile să se desfășoare în momente de vulnerabilitate extremă a copilului, afectând atât validitatea probatoriului, cât și integritatea sa psihică. De asemenea, deși legislația națională impune necondiționat examinarea medicală a oricărei persoane reținute la intrarea sau ieșirea din locul de detenție, aceasta nu cuprinde evaluarea stării psihice, gradul de maturitate și de vulnerabilitate a **minorului** în scopul determinării capacității acestuia de a participa la acțiunea procesuală.

Art. 15 din *Directiva (UE) 2016/800* stipulează că limitarea dreptului minorului de a fi însoțit de reprezentantul legal trebuie să fie o măsură **excepțională și temporară**. Însă, redacția actuală a art. 480 CPP denotă lipsa unui mecanism de reversibilitate și a unei obligații de reevaluare periodică a măsurii de înlăturare a reprezentantului legal. Astfel, în ipoteza dispariției motivelor de excludere a reprezentantului legal, legislația procesual-penală nu prevede nicio cale de întoarcere, reprezentantul legal inițial rămânând în afara procesului pe tot parcursul urmăririi penale și al procesului judiciar, iar minorul este asistat de un reprezentant „străin” din partea autorității tutelare.

Conform standardelor europene (art. 22 din *Directiva (UE) 2016/800*), anumite măsuri de protecție precum evaluarea individuală, asistența medicală și utilizarea tehnologiei (înregistrarea audio-video în timpul audierii) trebuie asigurate de stat fără costuri pentru minori sau reprezentanții săi. Redacția actuală a art. 229 nu exclude aceste costuri specifice, permițând instanței să pună în sarcina reprezentantului legal cheltuieli care, în spiritul *Directivei 2016/800*, sunt obligații de asistență ale statului. Prin urmare, există riscul ca reprezentanții legali să fie descurajați să solicite o examinare medicală suplimentară pentru minor sau o evaluare psihosocială detaliată, pentru a evita obligația de a achita contravaloarea acestora.

Referitor la termenul de intrare în vigoare, proiectul derogă de la termenul general de o lună prevăzut de art. 56 alin. (1) din Legea nr. 100/2017, stabilind un termen de 3 luni. Această opțiune este determinată de necesitatea obiectivă de a elabora cadrul normativ subsecvent (ordinul comun privind scrisoarea de drepturi) și de a asigura instruirea specifică a subiecților responsabili (judecători, procurori, polițiști). Totodată, clauza privind intrarea în vigoare a obligațiilor de raportare la data aderării la UE asigură corelarea angajamentelor internaționale cu statutul juridic al Republicii Moldova, evitând incertitudinea juridică.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

În vederea atingerii obiectivului trasat, opțiuni alternative nu au fost identificate.

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public

Proiectul instituie obligativitatea elaborării unui cadru normativ secundar comun. Elaborarea și aprobarea „scrisorii de drepturi” prin ordin comun al Ministerului Justiției, Ministerului Afacerilor Interne, Consiliului Superior al Magistraturii și Procuraturii Generale reprezintă o acțiune de armonizare a practicilor administrative. Această abordare elimină fragmentarea actuală, asigurând un standard unic de informare la nivelul tuturor organelor de constatare, de urmărire penală și instanțe.

Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat va implementa un mecanism nou de colectare a datelor statistice. Acest impact instituțional va permite o fundamentare a politicilor publice pe date concrete, asigurând transparența cheltuirii banului public în raport cu partenerii europeni.

4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

Implementarea proiectului nu presupune cheltuieli din bugetul de stat.

4.3. Impactul asupra sectorului privat

4.4. Impactul social

4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal

4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen

Deși proiectul de lege vizează cu precădere procedurile judiciare penale, acesta generează un impact indirect, dar semnificativ, asupra sectorului privat, în special asupra profesiilor juridice liberale (avocați) și a prestatorilor de servicii specializate (interpreți și traducători autorizați).

Modificările aduse privind obligativitatea prezenței avocatului la acțiuni procesuale specifice (confruntări, recunoașteri, reconstituiri) și reglementarea strictă a procedurii de renunțare la apărător vor crește cererea de asistență juridică calificată.

Nu se prevăd costuri financiare directe pentru avocați, însă apare o „sarcină de timp” suplimentară pentru documentarea proceselor de renunțare și pentru participarea la instruirile specializate organizate de Centrul de Instruire a Avocaților și INJ.

S-ar putea anticipa o creștere a volumului de muncă pentru interpreții, traducătorii autorizați, ca urmare a obligației de a traduce în scris toate actele procesuale esențiale (art. 243¹ CPP) și a standardului de calitate impus.

Introducerea posibilității de interpretariat prin alte mijloace tehnice (telefon, internet) reprezintă o oportunitate pentru interpreții din regiuni sau pentru cei specializați în limbi rare, eliminând costurile și timpul de deplasare către sediile organelor de urmărire penală și ale instanțelor

Standardul de „calitate suficientă” și posibilitatea bănuțului, învinuțului, inculpatului de a contesta interpretarea/traducerea vor impune o rigoare sporită, putând duce la o selecție naturală pe piața serviciilor de traducere în favoarea celor cu înaltă calificare.

4.5. Impactul asupra mediului

Nu se aplică

4.6. Alte impacturi și informații relevante

Nu se aplică

5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE

5.1. Măsuri normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională

Prezentul proiect de lege transpune:

- art. 1 alin. (1) și (3), art. 2 alin. (1), (2), (4) – (8), art. 3 alin. (1) – (3), (5), (7) – (9), art. 5 alin. (1) și art. 7 din *Directiva 2010/64/UE*;

- art. 1, art. 4 alin. (2) lit. (a), (b) și (d); art. 7 alin. (2) și (3) din *Directiva 2012/13/UE*;

- art. 3 alin. (3) lit. (c), art. 5 alin. (1) și (2), art. 9 alin. (1) lit. (a) și alin. (3) din Directiva 2013/48/UE;
- art. 1, art. 4, art. 5 și art. 7 alin. (5) din *Directiva (UE) 2016/343*;
- art. 2 alin. (1), (3) și (6), art. 3, art. 4 alin. (1) lit. (c) și alin. (3), art. 5 alin. (2) lit. (c) și alin. (3), art. 6 alin. (4) lit. (c), art. 7 alin. (8), art. 8 alin. (1), (2) și (3), art. 15 alin. (3) și art. 22 din *Directiva (UE) 2016/800*;
- art. 1 lit. (a), art. 2 alin. (1) lit. (c), art. 4 alin. (5), art. 6 alin. (2) și 10 din *Directiva (UE) 2016/1919*.

5.2. Măsuri normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE

Prezentul proiect de lege a fost elaborat în scopul creării cadrului juridic național necesar pentru implementarea deplină a celor șase Directive ale Uniunii Europene privind procedurile penale (pachetul de garanții procedurale în cadrul procesului penal). Prin aceste măsuri se urmărește:

Eliminarea fragmentării drepturilor procesuale: Deși legislația națională actuală (CPP și Codul contravențional) conține prevederi cu caracter general, acestea nu ating „standardul minim de protecție” cerut de UE. Aprobarea măsurilor din proiect este imperativă pentru a trece de la o recunoaștere teoretică a drepturilor la un mecanism de aplicare practică (ex: înmânarea efectivă a scrisorii de drepturi într-un format uniformizat).

Asigurarea „egalității armelor”: Transpunerea *Directivelor 2010/64 și 2012/13* prin măsurile propuse (accesul la materialele cauzei care fundamentează reținerea, traducerea actelor esențiale) este necesară pentru a pune bănuitul, învinuitul, inclupatul pe picior de egalitate cu acuzarea, reducând riscul arbitrarului în faza timpurie a procesului.

Protecția specifică a vulnerabilității: *Directiva 2016/800* impune măsuri pe care cadrul intern actual nu le cunoaște, cum ar fi evaluarea individuală multidisciplinară. Fără aprobarea acestor măsuri, Republica Moldova nu ar putea garanta un tratament diferențiat pentru minori, riscând ca aceștia să fie supuși unor proceduri rigide, concepute pentru adulți.

Respectarea demnității: Implementarea *Directivei 2016/343* prin interzicerea prezentării persoanelor în cătușe în lipsa unei necesități imperioase de securitate este necesară pentru a alinia imaginea justiției naționale la standardele de demnitate umană promovate de Carta drepturilor fundamentale a UE.

Drept rezultatul scontat al intervenției normative se reducea la crearea unui regim juridic previzibil și armonizat, care să permită instituțiilor de drept din Republica Moldova să opereze într-un spațiu de justiție compatibil cu cel al Uniunii Europene, minimizând totodată riscurile de încălcare a art. 5 și art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ

În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, pe pagina web oficială a Ministerului Justiției www.justice.gov.md, la compartimentul Transparența decizională, a fost plasat anunțul privind inițierea procesului de elaborare a prezentului proiect, care poate fi accesat la link-ul: <https://justice.gov.md/ro/content/anunt-privind-initierea-procesului-de-elaborare-proiectului-de-lege-pentru-modificarea-29>.

Un anunț similar a fost plasat pe portalul guvernamental particip.gov.md, unde poate fi accesat la următorul link: <https://particip.gov.md/ro/document/stages/anunt-privind-initierea-procesului-de-elaborare-a-proiectului-de-lege-pentru-modificarea-unor-acte-n/13992>.

7. Concluziile expertizelor

Proiectul urmează a fi supus expertizei anticorupție și de compatibilitate, iar constatările acestea vor fi incluse ulterior.

8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent

Adoptarea prezentului proiect de lege implică modificarea și completarea unui set de acte normative de bază, precum și elaborarea unor acte administrative cu caracter normativ pentru a asigura funcționalitatea noilor garanții procedurale.

În același timp proiectul presupune și adoptarea de noi acte normative:

Ordinul comun al Ministrului Justiției, Ministrului Afacerilor Interne, Președintelui Consiliului Superior al Magistraturii și Procurorului General privind aprobarea modelului standardizat al „Scrisorii de drepturi” (formularul de informare scrisă).

Hotărâri ale Consiliului Institutului Național al Justiției pentru aprobarea noii curricule de instruire și a modulelor specifice privind garanțiile procesuale europene.

9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ

Succesul de implementare a proiectului depinde de implicarea activă a tuturor actorilor din sistemul judiciar, astfel:

Implementarea nu necesită suplimentarea numărului de unități de personal, ci recalificarea personalului existent. Experții din cadrul INJ și formatorii Uniunii Avocaților vor asigura transferul de competențe.

Cheltuielile pentru traducerile scrise esențiale și evaluările psihosociale vor fi estimate și incluse în bugetele de stat anuale ale instituțiilor de resort.

Performanța actului normativ va fi evaluată prin monitorizarea statistică (anuală), unde CNAJGS va colecta date privind numărul de solicitări de asistență juridică și motivele de respingere.